

2014, het jaar van de Spreeuw: hoe kun je meetellen?

Vogelbescherming Nederland en Sovon hebben het jaar 2014 uitgeroepen tot het Jaar van de Spreeuw. Om meer kennis te verzamelen over en bekendheid te geven aan deze soort worden er verspreid over het jaar drie gerichte telactiviteiten georganiseerd. Een eerste overzicht.

Al behoort de Spreeuw tot de meest algemene vogels ter wereld, in Nederland neemt de soort als broedvogel al sinds de jaren tachtig sterk in aantal af. Ook in omliggende landen zien we een achteruitgang. Voor zover bekend nam de populatie Spreeuwen vanaf de 19e eeuw tot ver in de vorige eeuw vrijwel voortdurend toe, mede dankzij bosuitbreiding, verstedelijking en de 'verparking' van het Nederlandse landschap. We weten nog maar weinig over de oorzaken die aan de huidige achteruitgang ten grondslag liggen.

Uit ringonderzoek weten we dat de jaarlijkse sterfte van Spreeuwen de afgelopen decennia is toegenomen, vooral van jonge vogels in de eerste periode na uitvliegen. Maar of tegelijkertijd ook het broedsucces is afgenomen, en in hoeverre er verschillen zijn tussen stedelijke en landelijke gebieden, weten we niet. Hoog tijd dus om daar beter naar te gaan kijken. Over de verspreiding van slaapplekken, en de aantallen Spreeuwen die daarvan gebruik maken, weten we misschien nog wel minder. Ook daarin willen we verandering brengen.

Nestonderzoek

We streven in het Jaar van de Spreeuw naar een forse uitbreiding van de steekproef aan nestgegevens, zoals we die jaarlijks binnen het Meetnet Nestkaarten verzamelen. In samenwerking met o.a. werkgroep NESTKAST en STONE roepen we iedereen op om nesten van Spreeuwen op te sporen en de inhoud te controleren. Dat is natuurlijk het makkelijkst bij broedsels in nestkasten. Liefst controleer je het nest een keer als er jongen aanwezig zijn (let op voerende oudervogels) en een keer als de jongen (zouden moeten) zijn uitgevlogen. Dat laatste om vast te stellen of het nest gelukt of mislukt is, en of er eventueel dode jongen of eieren zijn achtergebleven. Kijk ook of er nog een tweede broedsel in hetzelfde nest wordt grootgebracht. Wees echter terughoudend met het controleren van nesten in de eifase, dan zijn Spreeuwen namelijk gevoelig voor verstoring. Zorg dat je vooraf beschikt over een registratiebewijs van Sovon (aanvragen via een mail aan nestkaart@sovon.nl), want anders is het zoeken en controleren van nesten niet bij wet toegestaan. Het doorgeven van de verzamelde nestgegevens wordt met ingang van dit

voorjaar veel eenvoudiger, omdat we het nieuwe online invoerprogramma Nestkaart Light introduceren (zie elders dit nummer). Weet u een 'kolonie' Spreeuwen in nestkasten die niet gecontroleerd wordt, neem dan a.u.b. contact op met Frank Majoor (frank.majoor@sovon.nl). Misschien kunnen de nesten dan door iemand van Sovon worden gecontroleerd.

Daarnaast stelt Vogelbescherming samen met Vivara 100 nestkasten met analoge camera's ter beschikking om nesten 'op afstand' te kunnen volgen. Geïnteresseerden konden zich daarvoor inschrijven. Dat heeft onverwacht veel respons opgeleverd (260 aanmeldingen), waardoor we helaas veel mensen moesten teleurstellen. We hebben bij de selectie rekening gehouden met een goede spreiding over het land en over habitats (stedelijk versus landelijk). Daarnaast hebben we voorrang gegeven aan adressen waar al Spreeuwen in de buurt nestelden, om de succeskans op vestiging in de nestkast zo groot mogelijk te maken. We vragen deelnemers om in de periode 15 maart t/m 1 juli minimaal twee maal per week de beelden in de nestkast te bekijken, de gegevens te noteren en uiterlijk aan het einde van het broedseizoen aan ons door te geven.

Uitzwermende zomergroepen

Spreeuwen staan erom bekend dat ze behoorlijk synchroon broeden, wat zich onder andere uit in het plotseling verschijnen van grote groepen uitgevlogen jongen. In de loop van mei bevolken ze massaal met hun ouders de graslanden op zoek naar voedsel.

Om meer inzicht te krijgen in het aandeel jongen in deze groepen, en regionale verschillen daarin, organiseren we in de periode 1 mei-15 augustus tellingen van foeragerende groepen. Dat houden we zo simpel mogelijk: een waarnemer telt zo veel groepen als hij of zij wil en geeft van elke groep enkel de datum en locatie door, en het aantal volwassen en jonge vogels. Om herkenning van jonge en volwassen Spreeuwen te vergemakkelijken, stellen we een duidelijke herkenningkaart beschikbaar.

Als een dergelijke telling in de toekomst wordt herhaald, komen ook veranderingen in jongen-percentages aan het licht, en daarmee trends in broedsucces en jongen-

Fotowedstrijd

Spreeuwenwolken vormen een prachtig onderwerp voor foto's en video's. Reden om dit jaar een wedstrijd te organiseren. Hiervoor zal Vogelbescherming het voortouw nemen.

Lezingen

We krijgen veel aanvragen voor lezingen, waaraan we helaas niet altijd kunnen voldoen. In plaats daarvan hebben we een presentatie gemaakt, die Vogelwerkgroepen en andere geïnteresseerden zelf kunnen downloaden.

Met een eveneens te downloaden handout, beschik je over voldoende informatie om een informatief en wervend verhaal te houden voor een groep mensen.

Ook kun je als vogelwerkgroep de fantastische film Spreeuwenwerk lenen.

Zie www.jaarvandespreeuw.nl voor meer informatie. De leentermijn is maximaal 3 weken.

overleving kort na het uitvliegen. Bovendien is er in de jaren zeventig ook al eens zo'n telling uitgevoerd.

Om de telresultaten door te geven, zorgt Sovon voor een 'Spreeuwenapp' die de registratie van uitzwermende groepen vergemakkelijkt. Zodra de app beschikbaar is, melden we dit op de website. Online doorgeven via de website is natuurlijk ook mogelijk.

Slaapplaatsstellingen

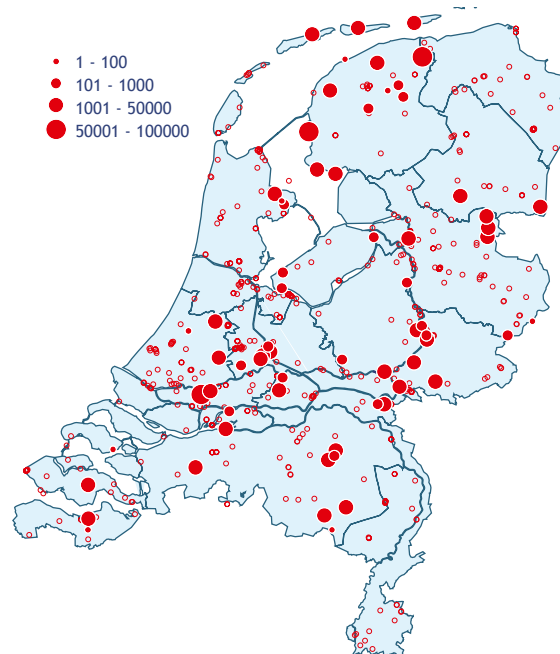
De Spreeuw maakt gebruik van gezamenlijke slaapplaatsen, waar zich meer dan 100.000 vogels kunnen verzamelen. Een spectaculair natuurfenomeen, waarmee we ook het grote publiek hopen te bereiken. Deze slaapplaatsen liggen zowel in afgelegen natuurgebieden als middenin de stad. Ons beeld van de ligging van die slaapplaatsen is echter zeer onvolledig, omdat er

nooit landelijke tellingen zijn geweest. Zo'n overzicht willen we in het Jaar van de Spreeuw realiseren.

Daarnaast willen we weten welke aantallen er op de slaapplaatsen samenkomen, wat de fluctuaties in die aantallen zijn en in welke habitats de slaapplaatsen zijn gelegen.

Voordat de tellingen van start gaan, willen we zo volledig mogelijk alle slaapplaatsen in kaart hebben gebracht. Via de invoermodule 'Slaapplaatsen' op de website kunnen de locaties het hele jaar worden doorgegeven. In zomer en najaar zijn er vervolgens twee telmomenten: de hele maand juli en de laatste week van oktober (weekend van 25 oktober), wanneer de aantallen op slaapplaatsen groot zijn als gevolg van zomer- respectievelijk trekconcentraties.

Het doorgeven van locaties van slaapplaatsen is eenvoudig, het tellen van de aantallen kan extreem moeilijk zijn. Om die reden willen we een innovatieve telmethode gaan uitproberen, gebruikmakend van foto's van spreeuwenwolken boven de slaapplaatsen. Tijdens het Jaar van de Spreeuw willen we testen of deze hulpmiddelen (die o.a. gebruik maken van pixelherkenning) bruikbaar zijn bij de aantalsbepaling van grote groepen vogels. Iets wat we

Figuur 1. Spreeuwslaapplaatsen in 2000 t/m 2013.

Weergegeven is het gemiddelde per 5x5 atlasblok.

Open rondjes zijn slaapplaatsen zonder tellingen.

Bron: Meetnet Slaapplaatsen Sovon / www.waarneming.nl.

in de toekomst wellicht ook voor andere tellingen kunnen inzetten.

Heb je vragen of wil je meer achtergrondinformatie, ga dan naar www.jaarvandespreeuw.nl. Deze site zal gedurende het jaar regelmatig worden bijgewerkt en voorzien van activiteiten, nieuws, wetenswaardigheden en voorlopige resultaten.

> jaarvandespreeuw.nl

● Laurien Holtjer